

PŘEDMLUVA

Statěmi o metodologii studia starší české literatury bych se chtěl vyrovnat s některými zásadními otázkami, na které musí narazit stejně badatel o starší české literatuře jako její čtenář a jimiž by se měli zabývat i zájemci o literaturu novou a nejnovější. Nechci snad podávat — jak by se mohlo zdát podle titulu knihy — nějaký návod k školskému studiu starší literatury, tj. k trpnému osvojování hotových poznatků. Při psaní jednotlivých partií jsem sice myslil i na studentstvo a na širší okruh zájemců o literární historii, kterým jsem chtěl ukázat specifičnost a složitost bádání v oboru starší literatury, ale hlavní poslání knihy vidím v tom, aby vedla k získávání poznatků nových. Jde mi tedy o studium t v ú r č í, badatelské.

Jednotlivé stati vznikaly ze zamýšlení nad dnešním stavem našeho literárně-historického bádání. Nepřímým podnětem mi k nim byla práce na nedávno vydaném prvním svazku akademických Dějin české literatury, který podává syntetický obraz literárního procesu od počátků až do konce 18. století. Tyto dějiny jsou nepochybně mezníkem v úsilí naší vědy o marxistické postižení vývoje starší české literatury, i když literární proces v nich mohl být podán jen ve zkratce. Podrobné rozpracování nebylo možné jednak pro omezený rozsah, který byl dán posláním tohoto díla, jednak pro nedostatek předběžných prací, o které by bylo možno bezpečně se opírat. Přesto však první díl Dějin vytvořil odrazový můstek pro další bádání, které bude směřovat k podrobnému vyličení literárního vývoje v rozsáhlých dějinách; v nich budou rozvedeny všechny otázky, které bylo lze v dosavadním zpracování jen naznačit. Zejména bude nutno monograficky zpracovat ty jevy, které nebylo možno podrobně vyličit v dosavadních Dějinách pro nedostatek místa, a všude tam, kde jsou mezery v naší znalosti literárního procesu, bude potřeba rozsáhlých studií pramenných. V souvislosti s tím bude také nutno zamyslet se nad některými specifickými zvláštnostmi naší středověké literatury ve srovnání s jinými soudobými evropskými literaturami a bude třeba promyslet otázky spojené s vydáváním památek starší literatury, a to jednak

z perspektivy kulturního dědictví, jednak z hlediska potřeb dalšího literárněhistorického bádání. V daleko větší míře než dosud bude také třeba využít materiálu starší literatury pro teorii literatury. To ovšem předpokládá zamýšlení nad problematikou starší literatury z hlediska potřeb dnešního kulturního snažení.

V následujících statích nechci samoučelně „vytyčovat úkoly“ nebo zaplétat se do abstraktních problémů; směřuji k praxi. Proto se pokouším zhodnotit dnešní stav poznání starší literatury, vyhledat jeho mezery, určit hierarchii úkolů a zároveň ukázat na cesty k jejich řešení. Některých problémů se dotýkám na více místech, protože jejich řešení má význam z několika hledisek, takže je nutné vidět je v různém kontextu. Bibliografické poznámky uvádím jen v nejnútnejší míře, pokud je to potřebné pro dokreslení tézí, které formuluji snad příliš stručně. Přitom místy uvádím i práce, které sice nebyly dosud publikovány, ale svým způsobem dokumentují dnešní stav bádání v oboru starší české literatury. Některá jména se v bibliografii objevují častěji; jde o pracovníky snažící se zaplnit „bílá místa“ na mapě naší starší literatury.